

Přihláška programu Progres

1) Kód programu (nevyplňujte – vyplní rektorát UK):
2) Název programu v českém jazyce: Jazyk v proměnách času, místa, kultury Název programu v anglickém jazyce: Language in the shiftings of time, space, and culture
3) Vědní oblast v českém jazyce: AI Jazykověda Vědní oblast v anglickém jazyce: AI Linguistics
4) Výčet fakult a vysokoškolských ústavů¹ UK, na kterých má být program uskutečňován: FF UK
5) Stručná anotace programu v českém jazyce: <p>Program volně navazuje na <i>PRVOUK P10 – Lingvistika</i> (pojítkem je jak obsahová souvislost, tak participace některých řešitelů PRVOUKu), zároveň ale jeho hranice v mnoha ohledech překračuje a rozšiřuje: (i) tematicky je navrhovaný Progres bohatší, zaměřuje se na některé nové, dříve neřešené aspekty; (ii) je zřetelněji strukturován do jasně definovaných výzkumných oblastí, jež pomůže prohloubit mezioborovou spoluprací mezi akademiky z různých pracovišť FF UK; (iii) klade zásadní důraz na témata, která jsou stěžejní v moderní lingvistice (analýza spontánní řeči atd.). Navrhovaný program je také propojen s jednou z profilových oblastí UK, projektem <i>Jazyk a lidská mysl: kde se berou naše dorozumívací schopnosti</i> (hlavní řešitelka doc. M. Friedová). Obsahové pojítka představuje mj. zájem o proměnlivost jazyka a jazykových systémů a kognitivně orientované lingvistické teorie.</p> <p>Jazyk je nezbytným prostředkem k získávání nového poznání, k interpretaci poznaného a k přenosu všeho, co každé společenství lidí sdílí a potřebuje sdělovat: společnou kulturu, společenskou praxi, informace, emoce, postoje atd. Je tudíž nejen užitečným nástrojem ve všem lidském konání, ale sám také nezastupitelným předmětem zkoumání, protože hlubší pochopení jeho podstaty nabízí vhled i do řady dalších aspektů lidské jedinečnosti a člověka jako kulturního subjektu. Protože je jazyk svébytnou kombinací kognitivní výbavy každého jedince a společenskou praxí podmíněného chování uživatelů jazyka ve verbální interakci, možnosti interdisciplinárního propojení jsou široké a lingvistika představuje přirozené pojítka mezi obory humanitními, společenskovědními a biologickými. Cílem projektu tak bude zastřešení těch fakultních oborů, které se k této základní charakteristice lingvistického výzkumu váží.</p> <p>Program je rozčleněn do čtyř výzkumných oblastí, jejichž dílčí témata se však mohou do různé míry vzájemně kombinovat, ať už na základě jazykové příbuznosti, konkrétní roviny lingvistického popisu, specifického souboru jazykových jevů, na pozadí určitého teoretického modelu atd.: (1) synchronní analýza jazykových jevů v jazyce psaném i zejm. mluveném, (2) diachronní analýza jazykových jevů doložených v autentickém historickém</p>

¹ Vysokoškolské ústavy UK: Ústav dějin UK a Archiv UK, Centrum pro teoretická studia, Centrum pro ekonomický výzkum a doktorské studium, Centrum pro otázky životního prostředí.

materiálu, (3) zkoumání jazyka a jazyků z komparativní perspektivy a (4) zkoumání otázek spojených s osvojováním, vývojem, předáváním a rozpadem jazyka.

Stručná anotace programu v anglickém jazyce (rozsah: 1/2 – 1 strana A4):

In its general aims and through some of the participants, the Progres program is framed largely as a follow-up to *PRVOUK P10 – Linguistics* but at the same time enriches and extends the original project in several ways: (i) it includes various new, previously excluded aspects of linguistic research; (ii) it is more coherently structured through clearly defined research areas, with the aim to improve meaningful cooperation between researchers from different departments; and (iii) it puts emphasis on topics that represent some of the core research interests of contemporary linguistics (e.g. attention to spoken discourse). The new program is also tied to the project *Language and the human mind: understanding the way we communicate* (PI doc. Mirjam Fried), which is one of the university-approved Major Research Areas and brings to the Progres project its focus on language variability and cognitively oriented linguistic theories. Language is an indispensable part of human existence, as it mediates the way we gain new knowledge, interpret our observations, and communicate all those meanings that every society relies on, concerning shared culture, shared social practices, information, emotions, attitudes, etc. Language is thus not only a useful tool in all human endeavors but in itself represents a distinct object of study, since a sophisticated understanding of its nature offers also insights into a number of other aspects of humans as unique cultural subjects. Given the fact that language reflects a specific combination of each speaker's cognitive capacity and a socially conditioned behavior of language users in verbal interaction, linguistic research provides a broad spectrum of interdisciplinary interests and areas of natural intersection between humanities, social sciences, and biological research. The goal of the project is thus to bring closer together those research areas pursued at FF UK which fit this basic thrust of contemporary linguistic research.

The program is structured into four general domains: (1) synchronic analysis of language(s), both written and spoken; (2) diachronic analysis based on authentic attestations of usage in historical texts; (3) comparative analysis; (4) issues of language acquisition, development, transfer, and attrition. Specific topics within each area can of course profitably intersect with topic in other areas, e.g. on the basis of a genetic relationship, specific descriptive focus, a particular set of linguistic categories, grounding in a particular theoretical model, and the like.

6) Údaje o koordinátorovi

Jméno, příjmení, tituly: Petr Čermák, doc. PhDr. Ph.D.	
Fakulta (VŠ ústav) UK: Filozofická fakulta UK	
Telefon: 606628669	E-mailová adresa: petr.cermak@ff.cuni.cz

Stručný životopis koordinátora

Jméno, příjmení, tituly: doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.	
Fakulta, VŠ ústav: FF UK	E-mailová adresa: petr.cermak@ff.cuni.cz

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

1995 – dosud, Ústav románských studií FFUK, oddělení hispanistiky; odborný asistent, od roku 2010 docent; od 1. 10. 2011 ředitel Ústavu románských studií

2012-2016 - koordinátor projektu „Románské jazyky ve světle jazykových korpusů“ (subprojekt PRVOUKu P10 – Lingvistika)

od 2005 - koordinátor španělské sekce paralelního korpusu InterCorp

od 2005 – hlavní řešitel jednoho a spoluřešitel dvou projektů GAČR

2001-2005 – Instituto Cervantes - Aula Cervantes v Praze

1996-1998 – Matematicko-fyzikální fakulta UK (lektor španělštiny)

Badatelské zájmy:

Gramatika (zejména morfosyntax a fonetika) současné španělštiny; srovnávací studium jazyků (románské jazyky, čeština); korpusové metody v lingvistice, dějiny lingvistiky, zejména českého strukturalismu

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

Akademické stáže a přednáškové pobyty na univerzitách ve Španělsku (Granada, Santiago de Compostela, Madrid...)

Účast na konferencích, člen vědeckých výborů konferencí (např. Parallel Corpora: Creation and Application International Symposium PaCor2016, Santiago de Compostela)

Členství v mezinárodních radách:

Člen korespondent Španělské královské akademie (od roku 2016)

Člen redakčních nebo recenzních rad časopisů *Linguistica Pragensia*, *Časopis pro moderní filologii*, *Romanica Olomucensia*, *Écho des études romanes*

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost zaměřena zejména na gramatiku španělštiny, na využití korpusové metodologie pro analýzu jednoho či více jazyků a na dějiny lingvistiky (autor jedné monografie, hlavní autor dvou kolektivních monografií, spoluautor dvou kolektivních monografií a jednoho vědeckého slovníku; autor 12 článků v recenzovaných časopisech, 5 článků v recenzovaných sbornících a 2 učebnic; editor sebraných spisů Vladimíra Skaličky a čísel časopisů *Romanistica Pragensia* a *Časopis pro moderní filologii*).

5 nejvýznamnějších publikací:

Čermák P. – Nádvoříková O. (eds.). *Románské jazyky a čeština a čeština ve světle paralelních korpusů*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 320 s. 2015 (ISBN 978-80-246-2872-1)

Pamies Bertrán A. – Káloustova O. – Kouznetsov V. B. – Čermák P. – Pazos Breña J. M. – Romera Barrios L. *Diccionario Multilingüe de Fonética y Fonología en Siete Lenguas*. Amazon, 2015, 198 s., ISBN 978-1-5187-7503-1.

Čermák P. A Few Notes on the History of the Classical Prague Linguistic Circle. *Revue Linguistique* 50 1, 2014, s. 75–92. ISSN 0075-966X

Čermák, P. – Poeta, C. – Čermák, J.. *Pražský lingvistický kroužek v dokumentech*. 1. vyd. Praha: Academia, 2012, 784 s. ISBN 978-80-200-2097-0.

Čermák P. *Tipología del español actual a la luz de la teoría de Vladimír Skalička*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2009, 232 s. ISBN 978-80-246-1673-5.

7) Údaje o dalších navrhovaných členech rady programu

Jméno, příjmení, tituly	Fakulta (VŠ ústav) UK
Tomáš Duběda, doc. PhDr. Ph.D.	FF UK
Mírjam Friedová, doc. Ph.D.	FF UK
Markus Giger, doc. Dr. phil.	FF UK
Markéta Malá, doc. PhDr. Ph.D.	FF UK
Lucie Pultrová, doc. Ph.D.	FF UK
Lucie Saicová Římalová, doc. PhDr. Ph.D.	FF UK
Radek Skarnitzl, doc. Mgr. Ph.D.	FF UK
Petr Zemánek, doc. PhDr. Ph.D.	FF UK

Stručné životopisy navrhovaných členů rady

Jméno, příjmení, tituly: doc. PhDr. Tomáš Duběda, Ph.D.	
Fakulta, VŠ ústav: FF UK	E-mailová adresa: dubeda@ff.cuni.cz
Vědecký profil:	
<u>Zaměstnání a zkušenosti:</u>	
1998–2008	asistent, později odborný asistent, Fonetický ústav FF UK
od r. 1999	překlady neliterárních textů
od r. 2004	hlavní řešitel 6 grantových projektů (GAAV, GAČR)
2008–2014	odborný asistent, Ústav translatologie FF UK
2014	habilitace v oboru Románské jazyky, FF UK
od r. 2014	docent, Ústav translatologie FF UK
2016–2018	částečný úvazek v Ústavu pro jazyk český AV ČR – řešení grantového úkolu
<u>Badatelské zájmy:</u>	
Srovnávací fonologie, prozodie francouzštiny a češtiny, fonologie výpůjček, kvalita překladu a její sociologické aspekty, právní překlad	
<u>Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:</u>	
1995–2005	krátkodobé stáže v Paříži a Aix-en-Provence (Francie)
2003	postdoktorandská stáž v Lausanne (Švýcarsko)
2013	vyzvaná přednáška v Evropském parlamentu (české překladatelské oddělení) „Jazyky v kontaktu“
2015	vyzvaná přednáška na Université Sorbonne Nouvelle „La phonologie des emprunts : identité, migration, adaptation“
<u>Ocenění:</u>	
2014	Ocenění v soutěži vysoce kvalitních monografií UK (<i>Études de prosodie contrastive : le cas du français et du tchèque</i>)
Publikační činnost za posledních 10 let:	
<u>Shrnutí:</u>	
Publikační činnost zaměřená na prozodii francouzštiny a češtiny, fonologii výpůjček a translatologii. 1 monografie (Karolinum), 1 kapitola v monografii (Karolinum), 3 články v časopise s impakt faktorem, 6 článků v recenzovaných časopisech, 16 příspěvků v recenzovaných sbornících (z toho 7 v databázi WoS), 1 překlad lingvistické učebnice.	
<u>5 nejvýznamnějších publikací:</u>	
- Duběda T.: <i>Études de prosodie contrastive : le cas du français et du tchèque</i> , Karolinum, Praha 2012.	
- Duběda T.: „Czech intonation: A tonal approach“, <i>Slovo a slovesnost</i> 75, 2014, s. 83–98.	
- Duběda T.: „L’adaptation phonologique des emprunts : le cas des gallicismes gastronomiques en tchèque“, <i>Écho des études romanes XI</i> , 2015, s. 111–124.	

- Duběda T.: „La prosodie du français et du tchèque : vue contrastive et implications didactiques“, in: *Didactique de la phonétique et phonétique en didactique du FLE*, Karolinum, Praha 2015, s. 37–47.
- Duběda T.: „Empirické mapování výslovnostního úzu u cizích slov“, *Slovo a slovesnost* 77, 2016, s. 123–142.

Jméno, příjmení, tituly: doc. Mirjam Fried(ová), PhD

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: fried@ff.cuni.cz

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

- 2014-dosud: děkanka FF UK
 2011-2014: ředitelka Ústavu obecné lingvistiky FF UK
 2008-2011: samostatná vědecká pracovnice ÚJČ AV ČR, odd. gramatiky
 2001-2008: Assistant Professor, Slavic Department, Princeton University, USA
 1998-2001: Lecturer, Linguistics Department, UC Berkeley, California, USA
 1997/1998: Assist. Professor, Linguistics Department, University of Oregon, USA

Badatelské zájmy:

vztah jazyka a kognice; lingvistická teorie; variabilita a vývoj gramatických kategorií a gramatické organizace; syntaktická stavba nepřipraveného (konverzačního) mluveného jazyka; syntax a sémantika v diachronní i synchronní analýze; jazyková typologie

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

2015. Plenární zvaná přednáška, *Thirteenth International Cognitive Linguistics Conference* (ICLC13), Newcastle, Velká Británie.
 2014. Plenární zvaná přednáška, *Eighth International Conference on Construction Grammar* (ICCG8), Osnabrück, Německo.

Členství v mezinárodních radách (výběr):

- 2014-dosud Členka hodnotícího panelu, granty ERC
 2012-dosud Zástupkyně šéfredaktora, časopis *Cognitive Linguistics* (Mouton de Gruyter)
 2012-present Šéfredaktorka, časopis *Constructions and Frames* (John Benjamins)

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Zaměření zejm. na problematiku kategorizace v jazyce a kategoriální proměnlivosti z hlediska diachronního i synchronního a na analýzu dosud nezkoumaných gramatických jevů typických pro mluvený konverzační jazyk. 11 statí v časopisech (4 zahr. - *Studies in Language*, *Belgian Journal of Lx*, *Constructions & Frames*), 2 domácí - ČMF, KGA), 12 statí v mezinár. kolektivních monografiích (John Benjamins, Mouton), 1 domácí monografie.

5 nejvýznamnějších publikací:

- Fried M.: Irregular morphology in regular syntactic patterns: a case of constructional re-alignment. In J. Barðdal, S. Gildea, E. Smirnova & L. Sommerer (eds.), *Diachronic Construction Grammar*, pp. 141-174, John Benjamins, 2015
- Fried M.: *Kontextové faktory ve vývoji gramatických kategorií*, FF UK, 2015
- Fried M.: Pojem konstrukce v konstrukční gramatice. *Časopis pro moderní filologii* 95, 2013, 9-27
- Fried M.: Grammaticalization and lexicalization effects in participial morphology: a Construction Grammar approach to language change. In A. Van Linden, J-Ch. Verstraete, & K. Davidse (eds.), *Formal evidence in grammaticalization research*, s. 191-224, John Benjamins, 2010
- Fried M.: Construction Grammar as a tool for diachronic analysis. *Constructions and Frames* 1(2), 2009, s. 261-290

Jméno, příjmení, tituly: Markus, Giger, doc. Dr. phil.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: (MarkusGiger@ff.cuni.cz)

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

1996 Slavisches Seminar der Universität Zürich
2001 Dr. phil., Philosophische Fakultät der Universität Zürich
2001-2006 odborný asistent, Ústav slavistických a východoevropských studií FFUK
2005-2008 vědecký pracovník, Ústav pro jazyk český AV ČR, v.v.i.
2007 habilitace, Philosophische Fakultät der Universität Zürich
2009-2013 asistenční profesor, Slavisches Seminar der Universität Basel
2012 docent, Ústav východoevropských studií FFUK

Badatelské zájmy:

Slovanská jazykověda, zejm. ruština, čeština, slovenština, lužická srbština, slovinština, fonologie, tempus/aspekt/genus verbi, gramatikalizace, srovnávací a kontrastivní slovanská jazykověda, vývoj slovanských spisovných jazyků, jazykový kontakt, jazyk/národnost/identita

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

19. 6. 2014: „Jazyk médií jako faktor standardizace slovanských jazyků v 19. stol.“ Serbski institut z.t., Bautzen/Budyšin, Zasedání Komise pro slovanské spisovné jazyky MKS
3. 2. 2012: „Standard-Average-European-features in Non-Standard-Varieties of Czech“, konference „Non-Standard-Average-European“, Freiburg Institute for Advanced Studies, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg i. Br. (pozván)
2012 Senior research Fellow, Freiburg Institute for Advanced Studies, Albert-Ludwigs-Universität Freiburg i. Br.
2009-2013 Förderungsprofessor SNF, Universität Basel
2007/08 Lehrstuhlvertretung Slavische Sprachwissenschaft Universität Konstanz (W3)

Členství v mezinárodních radách:

Členem Komise pro slovanské spisovné jazyky MKS, od r. 2010
Členem redakční rady časopisu Slovo a slovesnost, od r. 2010

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

2 monografie v němčině (1 ve spoluautorství), 19 vědeckých statí v němčině, 14 vědeckých statí v češtině, 7 vědeckých statí ve slovenštině, 4 vědecké statě v angličtině, 2 vědecké statě v ruštině, 1 vědecká stat' ve slovinštině, 2 statě do příruček v němčině

5 nejvýznamnějších publikací:

- (spolu s Mariánem Slobodou): Language management and language problems in education and beyond in Belarus. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism* 11 (2008), 315-339.
- Partizipien als Exportschlager. Zum Einfluss des Russischen auf andere slavische Sprachen im 19. Jhd. In: Kosta, P., Weiss, D. (Hrsg.): *Slavistische Linguistik 2006/2007. Referate des 32. und 33. Konstanzer Slavistischen Arbeitstreffens*. München (2008), 125-152. (Slavistische Beiträge 464)
- Zwei frühe tschechische Übersetzungen aus N. M. Karamzins „Istorija Gosudarstva Rossijskago“. *Zeitschrift für Slavische Philologie* 67 (2010), 279-312.
- The “recipient passive” in West Slavic: A calque from German and its grammaticalization. In: Wiemer, B., Wälchli, B., Hansen B. (eds.): *Grammatical replication and borrowability in language contact*. Berlin – Boston (2012), 559-588. (Trends in linguistics. Studies and monographs 242)

- (spolu s Kalinou Sutter-Voutovou): Transparency of morphological structures as a feature of language contact among closely related languages: Examples from Bulgarian and Czech contact with Russian. In: Besters-Dilger, J. et al. (eds): *Congruence in contact-induced language change. Language families, typological resemblance, and perceived similarity*. Berlin-Boston (2014), 352-367. (Linguae & litterae 27)

Jméno, příjmení, tituly: doc. PhDr. Markéta Malá, Ph.D.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: Marketa.Mala@ff.cuni.cz

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

1991-1998 Ústav jazykové a odborné přípravy UK (čeština pro cizince, angličtina)
 1998-dosud Ústav anglistiky a amerikanistiky/Ústav anglického jazyka a didaktiky FF UK
 2005 Ph.D., obor filologie – anglický jazyk
 2014 habilitace, obor anglický jazyk

Badatelské zájmy:

gramatika současné angličtiny na pozadí češtiny, textová lingvistika a stylistika, korpusové metody v lingvistice

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

2010 Velká Británie, University of Birmingham. Studijní pobyt - Visiting scholar
 2012-15 každoročně mezinárodní konference ICAME (anglická korpusová lingvistika)

Členství v mezinárodních radách:

Časopis pro moderní filologii, vyd. Filozofická fakulta UK v Praze (recenzní rada)
Linguistica Pragensia, vyd. Filozofická fakulta UK v Praze (recenzní rada)
Discourse and Interaction, vyd. Pedagogická fakulta MU Brno (poradní a recenzní rada)
Languages in Contrast, vyd. John Benjamins Amsterdam/Philadelphia (redakční rada)

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost zaměřena zejména na kontrastivní výzkum gramatiky současné angličtiny na pozadí češtiny s využitím metod korpusové lingvistiky (autorka jedné a spoluautorka 2 monografií, 7 kapitol/článků v zahraničních monografiích/časopisech).

5 nejvýznamnějších publikací:

Malá M.: „Translation counterparts as indicators of the boundaries of units of meaning: A contrastive view of the position of ‚come V-ing‘ among the patterns of the verb *come*“, in Oksefjell Ebeling S., Hasselgård H.: *Cross-Linguistic Perspectives on Verb Constructions*. Newcastle upon Tyne, Cambridge Scholars Publishing, 2015, s. 169-191.
 Malá M., Šaldová P.: „English non-finite participial clauses as seen through their Czech counterparts“, *Nordic Journal of English Studies* 14, 2015, s. 232-257.
 Malá M.: *English copular verbs: a contrastive corpus-supported view*. Praha, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, 2014.
 Malá M.: „Translation counterparts as markers of meaning. The case of copular verbs in a parallel English-Czech corpus“, *Languages in Contrast* 13, 2013, p. 170-192.
 Malá M., Šaldová P.: „Discourse-pragmatic Functions of Participial Clauses in Preverbal Position“, in Procházka M., Malá M., Šaldová P.: *The Prague School and Theories of Structure*, Goettingen, V&R Unipress, 2010, p. 177-189.

Jméno, příjmení, tituly: doc. Lucie Pultrová, Ph.D.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: Lucie.Pultrova@ff.cuni.cz

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

2012 habilitace, Ústav řeckých a latinských studií, FFUK
2012- docentka, Ústav řeckých a latinských studií, FFUK
2003 Ph.D., Ústav řeckých a latinských studií, FFUK
2002-2012 odborná asistentka, Ústav řeckých a latinských studií, FFUK
2001-2009 Centrum pro práci s patristickými, středověkými a renesančními texty, Univerzita Palackého Olomouc (od 2002 externí spolupráce)

Badatelské zájmy:

Latinská lingvistika, specializace historická jazykověda, zejména latinská fonologie, morfologie a slovtvorba.

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

pravidelná aktivní účast na International Colloquium on Latin Linguistics (2005, 2007, 2009, 2011, 2013, 2015); další mezinárodní konference v oboru historické a srovnávací jazykovědy

Členství v odborných společnostech a pracovních radách:

Jednota klasických filologů (od r. 2015 místopředsedkyně); Pražský lingvistický kroužek; Asociace učitelů klasických jazyků; hodnotící panel GAČR „Lingvistika a literární vědy“ (2012-2015); atestační komise Filosofického ústavu AV ČR

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost zaměřena zejména na problematiku latinské fonologie, morfologie a slovtvorby v diachronním pohledu; 2 cizojazyčné monografie (Karolinum; obě monografie recenzovány v zahraničních periodících: *Kratylos*, *Gnomon*, *Bollettino di Studi Latini*, *Bryn Mawr Classical Review*, *Incontri Linguistici*), 16 cizojazyčných statí v zahraničních i tuzemských recenzovaných časopisech (*Lingue antiche e moderne*; *Studia Latina Upsaliensia*; *Listy filologické*; *AUC Philologica* a další) a sbornících, 5 vědeckých statí v češtině, 2 komentované překlady (Oikúmené, FFUK), učební texty.

5 nejvýznamnějších publikací:

- Pultrová L.: *The Latin Deverbative Nouns and Adjectives*, Karolinum, Praha 2011.
- Pultrová L.: *The Vocalism of Latin Medial Syllables*, Karolinum, Praha 2006.
- M. Terentius Varro, *De lingua Latina*, úvodní studie, překlad a komentář L. Pultrová, FFUK, Praha 2016.
- Pultrová L.: „The Origins of the Latin Participial System“, *Studia Latina Upsaliensia* 2015, s. 73-81.
- Pultrová L.: „The alleged ‚lengthened‘ grades in the roots of some Latin nouns“, *Lingue antiche e moderne* 2013, s. 35-54.

Jméno, příjmení, tituly: Lucie Saicová Římalová, doc. PhDr., Ph.D.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: lucie.rimalova@ff.cuni.cz

Vědecký profil:

Zaměstnání, vzdělání a zkušenosti:

1998 – současnost akademický pracovník, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, FF UK v Praze (z toho do 2/2002 poloviční úvazek, poté celý, 2007–9/2012 dvě následné mateřské / rodičovské dovolené)

2002 Ph.D. a PhDr., obor český jazyk, FFUK v Praze

2014 habilitace – doc., obor český jazyk, FF UK v Praze

Badatelské zájmy:

Osvojování češtiny česky hovořícími dětmi; kognitivní lingvistika (kognitivní přístup ke gramatice, jazykový obraz světa); stylistika a pragmatika, korespondence Boženy Němcové.

Ocenění

1998 Cena Bernarda Bolzana

1998 Cena Josefa Hlávky

2008 Magnesia litera za nakladatelský čin pro edici *B. Němcová: Korespondence I-IV*. Praha: NLN
2003–2007 (vedoucí editorského kolektivu; spolueditoři R. Adam, J. Janáčková, M. Pokorná, S. Wimmer)

2012 monografie Saicová Římalová, L.: *Vybraná slovesa pohybu v češtině. Studie z kognitivní lingvistiky*. Praha 2010 oceněna mezi vynikajícími monografiemi Univerzity Karlovy

Výběr ze zahraničních konferencí a působení v zahraničí:

únor–červen 1999 University of Sheffield, Velká Británie, studium v programu Erasmus referáty např. na konferencích *Badanie walencji czasownika w krajach słowiańskich wczoraj i dziś* (2016, Warszawa); *Slavic Cognitive Linguistics Conference 2015* (2015, Sheffield – Oxford); *9. mezinárodní konference o komunikaci* (2015, Banská Bystrica)

Členství v odborných společnostech:

od 2016 *Slavic Cognitive Linguistics Association*, členka

2003–současnost *Jazykovědné sdružení ČR*, 2003–2006 a od 2015 členka výboru

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost od r. 2005 zaměřena především na problematiku osvojování jazyka u česky hovořících dětí, kognitivní přístup k jazyku a jazykový obraz světa a stylisticko-pragmatickou analýzu textu, zejména korespondence B. Němcové. Publikovány mj. 3 domácí monografie, 10 statí v recenzovaných časopisech, z toho 3 zahraniční; 4 kapitoly v monografiích; 11 dalších odborných statí, z toho 3 zahraniční; 2 učební texty pro VŠ.

5 nejvýznamnějších publikací:

- Saicová Římalová, L.: *Když začínáme mluvit... Lingvistický pohled na rané projevy česky hovořícího dítěte*, Praha, FFUK 2013.
- Saicová Římalová, L.: *Vybraná slovesa pohybu v češtině. Studie z kognitivní lingvistiky*, Praha, Karolinum 2010.
- Saicová Římalová, L.: *Komunikační strategie v dopisech Boženy Němcové*, Praha, Karolinum 2005.
- Saicová Římalová, L.: The Interpretation of Božena Němcová's Letters: the Linguistic Picture of the World and Image Schemas, *World Literature Studies*, 7, 2015, s. 26–35.
- Saicová Římalová, L.: Intertextualita v procesu osvojování: raná dětská řeč, *Slovo a slovesnost*, 73, 2012, s. 345–365.

Jméno, příjmení, tituly: Radek Skarnitzl, doc. Mgr., Ph.D.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: (radek.skarnitzl@ff.cuni.cz)

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

2012-2014 proděkan pro přijímací řízení a další vzdělávání FF UK

2002- docent, Fonetický ústav, FFUK

(2002 asistent, 2004 odborný asistent, 2012 docent)

Badatelské zájmy:

osvojování cizího jazyka a cizinecký přízvuk, možnosti identifikace mluvčího z řeči, sociálně podmíněná variabilita řeči, fonetické vlastnosti češtiny, angličtiny i dalších jazyků

Členství v odborných asociacích:

International Phonetic Association (IPA)

International Speech Communication Association (ISCA)

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost zaměřena zejména na problematiku cizineckého přízvuku a identifikace mluvčího, ale i na obecné charakteristiky zvukového plánu češtiny a angličtiny. 1 monografie a hlavní autorský podíl na 2 monografiích (Karolinum, Nakladatelství Epoque), 20 odborných článků v zahraničních i domácích recenzovaných časopisech (*Research in Language*, *Naše řeč*, *Akustické listy* a další), z toho 2 články v časopisech impaktovaných (*Speech Communication* 2010, *Language and Speech* 2016), publikace na prestižních oborových konferencích (Interspeech, indexována v WoS; International Congress of Phonetic Sciences). Ocenění rektora UK za excelentní monografie za knihy *Znělostní kontrast nejen v češtině a Fonetická identifikace mluvčího*, článek *The strength of foreign accent in Czech English under adverse listening conditions* citován 4krát v WoS.

5 nejvýznamnějších publikací:

- Skarnitzl R., Šturm P.: „Voicing assimilation in Czech and Slovak speakers of English: Interactions of segmental context, language and strength of foreign accent“, *Language and Speech* (in print; DOI: 10.1177/0023830916654509)
- Skarnitzl R., Šturm P., Volín J.: *Zvuková báze řečové komunikace: Fonetický a fonologický popis řeči*, Karolinum, Praha 2016
- Skarnitzl R. (Ed.): *Fonetická identifikace mluvčího*. Vydavatelství FF UK, Praha 2014
- Volín J., Skarnitzl R.: „The strength of foreign accent in Czech English under adverse listening conditions“, *Speech Communication* 52, 2010, s. 1010-1021
- Skarnitzl R.: *Znělostní kontrast nejen v češtině*. Nakladatelství Epoque, Praha 2011

Jméno, příjmení, tituly: Zemánek, Petr, doc. PhDr., CSc.

Fakulta, VŠ ústav: FF UK

E-mailová adresa: (petr.zemanek@ff.cuni.cz)

Vědecký profil:

Zaměstnání a zkušenosti:

1985 obor *arabistika – orientalistika* (UK FF)
1991 kandidát filologických věd – CSc. (UK FF, práce *Korelace emfáze v arabštině*)
1997 habilitace (obor *arabská a semitská lingvistika*, UK FF)

Badatelské zájmy:

Arabská a semitská lingvistika, korpusová lingvistika (arabština, ugaritština), vývoj arabštiny, vývoj semitských jazyků, historická a srovnávací jazykověda.

Řešitel (3 granty GAČR, 1997-1999, 2002-2004, 2013-2016), spoluřešitel či člen řešitelského týmu (3 granty GAČR), řešitel podúkolu Oriens Electronicus (VVZ Český národní korpus a korpusy jiných jazyků, 2005-2011).

Výběr ze zahraničních aktivit:

1996-1997 působení na Bergen University v Norsku (hostující profesor, celkem 6 měsíců)
2010 hodnotitel pro National Endowment for Humanities (USA)
2011 oponent profesorského řízení, Univerzita v Ammánu (Jordánsko)

Členství v mezinárodních radách:

1996-dosud člen redakční rady *Journal of Arabic and Islamic Studies* (1996-1998 spolu s J.N. Bellem General editor)
2003-dosud člen Association of Computational Linguistics Special Interest group on Computational Approaches to Semitic Languages.

Publikační činnost za posledních 10 let:

Shrnutí:

Publikační činnost zaměřena zejména na arabskou a semitskou lingvistiku, srovnávací a historickou a korpusovou lingvistiku. Autor 5 monografií (1 zahraniční, Buske Verlag), spoluautor (hlavní autor) 2 monografií, spoluautor 3 publikovaných lingvistických databází (3, 2 zahraniční – Linguistic Data Consortium), autor 12 statí v zahraničních recenzovaných časopisech či monografiích (Manuscripta Orientalia, Middle Eastern Studies Association Bulletin, Problèmes de morphologie arabe), 15 statí v češtině.

5 nejvýznamnějších publikací:

- Zemánek, P., Milička, J.: Quotations, Relevance and Time Depth: Medieval Arabic Literature in Grids and Networks. In: *Proceedings of the 3rd Workshop on Computational Linguistics for Literature*, EAACL 2014, s. 17-24.
- Zemánek, P.: Root. In: Kees Versteegh (general editor): *Encyclopedia of Arabic Language and Linguistics*, Vol. IV, Q-Z., Leiden (Brill) 2009, s. 93-98.
- Zemánek, P., Ondráš, F., Moustafa, A., Obadalová, N.: *Arabsko-český slovník*. SET OUT, Praha 2006, 831 s. (elektronická edice 2009)
- Hajič, J., Smrž, O., Zemánek, P., Pajas, P., Šnidauf, J., Beška, E., Kráčmar, J., Hassanová, K.: *Prague Arabic Dependency Treebank 1.0*. Linguistic Data Consortium, Philadelphia 2004.
- Zemánek, P.: *Ugaritische Wortformenindex*. Buske Verlag, Hamburg 1996.

8) Orientační údaje o počtech osob zúčastněných na programu

Fakulta (VŠ ústav)	Orientační počet			
	akademických a vědeckých pracovníků	studentů doktorských studijních programů	studentů magisterských studijních programů	studentů bakalářských studijních programů
FF UK	75	20	0	0

Údaje o případných dalších klíčových účastnících programu, kteří nebudou členy rady programu (jmenovitě s tituly a jednou větou o odborném zaměření):

prof. PhDr. Ivana Čeňková, CSc. (ÚTRL), profesorka pro obor translatologie, zaměření na překladatelství a tlumočnictví (zejména francouzský a ruský jazyk)

prof. PhDr. Hana Gladkova, PhD. (KJBS), lingvistka se zaměřením na slovanské jazyky

prof. PhDr. Aleš Klégr (ÚAJD), lingvista se zaměřením na anglický jazyk

prof. PhDr. Jana Králová, CSc. (ÚTRL), profesorka pro obor translatologie, zaměření zejména na španělský jazyk

prof. PhDr. Petr Mareš, CSc. (ÚČJTK), lingvista se zaměřením na český jazyk

doc. PhDr. Dagmar Muchnová, CSc. (ÚŘLS), lingvistka se zaměřením na starou řečtinu

doc. PhDr. Jiří Nekvapil, CSc. (LING), lingvista se zaměřením na sociolingvistiku

prof. PhDr. Karel Šebesta, CSc. (ÚČJTK), lingvista se zaměřením na český jazyk a jeho osvojování

doc. Mgr. Pavel Štichauer, Ph.D. (ÚRS), lingvista se zaměřením na románské jazyky

doc. PhDr. Marie Vachková, Ph.D. (ÚGS), lingvistka se zaměřením na germánské jazyky

9) Popis programu, včetně návaznosti na dosavadní vědecké výsledky a programy; kritické zhodnocení postavení vědní oblasti na UK v národním a zejména

mezinárodním kontextu; návrh klíčových kroků pro zlepšení tohoto postavení v horizontu doby uskutečňování programu, zdůvodnění a rámcový harmonogram těchto kroků, indikátory tohoto zlepšení

Obecná východiska a cíle programu

Navržený výzkumný program je v nejobecnější rovině ukotven v kontextu sociokognitivního chápání jazyka a jeho užívání. Východiskem tohoto přístupu jsou dvě určující charakteristiky jazyka: (i) člověk představuje jediný živočišný druh, který se evolučně dopracoval k vytvoření jazyka jakožto abstraktního systému dorozumívání a (ii) jazyk je nezbytným prostředkem k získávání nového poznání, k interpretaci poznaného a k přenosu všeho, co každé společenství lidí sdílí a potřebuje sdělovat, včetně předávání dalším generacím: společnou kulturu, společenskou praxi, informace, emoce, subjektivní postoje. Jazyk je tudíž nejen užitečným nástrojem ve všem lidském konání, ale sám také nezastupitelným předmětem zkoumání, protože hlubší pochopení jeho podstaty nabízí vhled i do řady dalších aspektů lidské jedinečnosti a člověka jako kulturního subjektu. Protože je jazyk svébytnou kombinací kognitivní výbavy každého jedince (individuální znalost konkrétního jazyka) a společenskou praxí podmíněného chování uživatelů jazyka ve verbální interakci (sociopragmatické povědomí), možnosti interdisciplinárního propojení jsou široké a lingvistika představuje přirozené pojítko mezi obory humanitními, společenskovědními a biologickými. Zkoumání jazyka ve všech jeho základních rovinách (lexikon, fonetika, fonologie, morfologie, syntax, sémantika, diskurz a pragmatika) otevírá okno do vývoje a fungování lidské kognice, do lidské psychologie, do struktury a proměn společenského uspořádání, do principů a mechanismů kulturní evoluce obecněji, ale zároveň také čerpá poznatky z řady jiných vědních disciplín, dnes už včetně neurologie a biologie.

Cílem projektu tak bude zastřešení těch fakultních oborů, které se k této základní charakteristice váží. Jejich vzájemná provázanost je určována styčnými body, které zasazují lidské konání do širších souvislostí – psychologických, neurologických, sociologických, antropologických, historických, politologických, filozofických, (mezi)kulturních –, a základem projektu tedy musí být zkoumání jazyka v jeho *užívání*, přičemž relevantní poznatky a nové perspektivy vycházejí jak z analýzy jazyků současných (včetně znakových), tak jejich starších stadií a samozřejmě i tzv. jazyků mrtvých, jimiž už se sice nemluví, ale zachované texty stále poskytují jedinečný materiál k poznání jazykové struktury a historicko-společenských kontextů, ke kterým se váží.

Struktura navrhovaného programu Progres

Program je rozčleněn do čtyř výzkumných oblastí, jejichž dílčí témata se však mohou do různé míry vzájemně kombinovat, ať už na základě jazykové příbuznosti, konkrétní roviny lingvistického popisu, specifického souboru jazykových jevů, na pozadí určitého teoretického modelu apod. Tato koncepce projektu otvírá možnost spolupráce i s některými badateli zapojenými v jiných fakultních Progresech (např. *Český národní korpus – rozvoj metod korpusové lingvistiky*, *Místa střetávání: Strategické regiony mezi Evropou, Severní Afrikou a Asií*, *Centrum pro studium středověku*).

(1) První oblastí je **synchronní analýza jazykových jevů**, a to v jazyce psaném i v jazyce mluveném, v češtině i dalších jazycích, které jsou na FF UK zkoumány, převážně v moderních evropských jazycích, ale přirozeně i v jazycích jiných, včetně tzv. mrtvých – tedy všude tam,

kde může synchronní analýza daného jazykového jevu přispět k našemu poznání jazyka jako specifické mentální aktivity a k vytváření adekvátních teoretických modelů, jejichž cílem je vysvětlit podstatu jazyka ve vztahu k lidské mysli.

Synchronní analýza jazykových jevů navazuje na dosavadní výzkumné aktivity lingvistických pracovišť na FF UK, které se zaměřují především na strukturní a komunikační aspekty užívání jazyka, a to i v návaznosti na teoretickou a metodologickou bázi Pražského lingvistického kroužku. Tradiční bádání v oblasti bohemistické, slavistické, germanistické i romanistické filologie, dosud zaměřené převážně na charakteristiku jazykových jevů v jejich psané podobě, bude nadále rozvíjeno. Cílem projektu je však rozšířit tradiční spektrum lingvistických témat i o problematiku jevů mluvených a rozšířit teoreticko-metodologický rámec o soudobé přístupy.

Výraznější **zaměření na jazyk mluvený** je logickým vyústěním dosavadních zkoumání. Mluvený jazyk totiž představuje univerzálně primární a dominantní formu jazykové interakce, v tradičním lingvistickém výzkumu v českém prostředí bylo ale zatím zkoumání běžného spontánního hovoru a spontánních konverzací silně podceňovanou oblastí. Jedním z důvodů může být zdánlivá neuchopitelnost a nesystematičnost každodenního, uživateli jazyka nereflektovaného řečového chování. Ukazuje se však, že přestože mezi mluvenou a psanou formou jazyka existují značné rozdíly – pro řeč jsou charakteristické odchylky od konvenčních gramatických pravidel platných pro psaný jazyk, zdánlivé „naředění“ lexikálního obsahu výplňkovými zvuky, opakováním a podobně, široká škála prostředků k vyjadřování nepropozičních významů, vyšší závislost na sdíleném a situačním kontextu či překryvy mezi replikami konverzačních partnerů –, řečové chování uživatelů jazyka není náhodné a naopak vykazuje rysy systému, třebaže systému komplexního a dynamického. Je proto třeba se odpoutat od tradičního nahlížení mluveného jazyka jakožto nedokonalé a nějak méněcenné varianty jazyka psaného a v navrhovaném projektu přiznat spontánní mluvené komunikaci postavení svébytného a plně funkčního jazykového systému.

Běžný, nereflektovaný spontánní hovor a spontánní konverzace budou jedním z těžišť synchronní analýzy navrhovaného projektu i proto, že spontánní řečové chování uživatelů jazyka skýtá prostor pro lingvistický výzkum na prakticky všech úrovních jazykového plánu, od fonetické přes morfologickou, syntaktickou a textovělingvistickou až po pragmatickou. Na všech úrovních je třeba se zaměřit na principy, které regulují verbální interakci v konkrétních sociálních a pragmatických aspektech a volbu specifických jazykových prostředků z širokého inventáře, jímž mluvčí disponují a z nějž vybírají konkrétní varianty v závislosti na sociálním a pragmatickém kontextu. Důležitým aspektem projektu bude i vliv všech těchto faktorů na vnímání mluvčího (např. osobnostních charakteristik) posluchači nebo na vnímání nedokonalého či neúplného řečového signálu a jeho správné dekodování v proudu řeči.

Poznávání verbálního chování člověka v celé jeho mnohvrstevnatosti a zmíněné zdánlivé neuchopitelnosti je totiž zdrojem cenných poznatků o mnoha aspektech fungování lidské mysli, například o kognitivních procesech umožňujících vznik a evoluci gramatických systémů nebo o procesech kategorizace okolního světa. Jazyk ve všech svých základních rovinách (lexikon, fonetika, fonologie, morfologie, syntax, sémantika) poskytuje vhled do vývoje a fungování lidské mysli a do lidské psychologie. Jedním z výzkumných cílů této části navrhovaného projektu je proto rozvíjet také adekvátní teoretický i metodologický rámec pro systematické uchopení struktury, variabilnosti a obecného fungování jazyka, a to s důrazem na jeho sociokognitivní ukotvení.

Zapojení kontextu do lingvistického bádání je klíčovou osou celého projektu, nejen v souvislosti s výše zmíněným zkoumáním spontánních řečových projevů. Kontextové ukotvení jazyka v češtině i v dalších analyzovaných (především germánských, románských a slovanských) jazycích se zaměří na interakci jazyka s prostředím, to znamená na stylistickou, diatopickou a žánrovou rozrůzněnost jazyka, coby odraz prezentace, produkce a reprodukce existujících společenských vztahů. Stranou nezůstane ani socioekonomicky podmíněná variabilita jazyka, tedy vliv parametrů, jakými jsou vzdělání, věk, příslušnost k dané socioekonomické skupině či genderové rozdíly, na jazyk ve všech jeho základních rovinách a na jazykovou komunikaci.

Jiný typ kontextového zapojení jazyka představuje výzkum komunikačních praktik v různých sférách společenského života a v různých typech činností a postupná standardizace těchto – mluvených i psaných – praktik. Zaměření na tzv. jazykový management se týká principů, které regulují verbální interakci v konkrétních sociopragmatických kontextech, jazykového chování mluvčích podmíněného různými společenskými strukturami či institucemi a snah o omezování jazykové diverzity pomocí standardizace. Tento aspekt má důležitou funkci i pro zkoumání standardních (spisovných) jazyků.

Důležitým aspektem synchronního lingvistického výzkumu bude **využití nejširšího spektra metodologických přístupů**: výzkum vychází z teoretických modelů kognitivní lingvistiky (zejm. konstrukční gramatiky a sémantiky rámců), konverzační analýzy, analýzy diskurzu, sociolingvistiky i experimentálních psycholingvistických a fonetických metod a korpusové lingvistiky. Výrazným rysem empirického výzkumu synchronních jazykových jevů je využití počítačového zpracování jazykových dat a sofistikovaných statistických nástrojů při jejich analýze. To vyplývá mimo jiné i z intenzivní spolupráce lingvistických pracovišť FF UK s Ústavem českého národního korpusu FF UK (srov. Progres *Český národní korpus – rozvoj metod korpusové lingvistiky*); důležitou specifickou úlohu zejm. pro nebohémistický výzkum hrají paralelní korpusy, rovněž vyvíjené v Ústavu českého národního korpusu.

Výstupy synchronní analýzy jazykových jevů budou představovat především **poznatky základního výzkumu**, kdy je v teoretické rovině cílem výzkumu přispět k pochopení podstaty jazyka jakožto jedinečně lidského jevu. Projekt přinese nové poznatky o proměnlivosti, ale i systematickosti jazykového a řečového chování ve spontánním hovoru, o vztahu mezi jazykovým chováním a fungováním lidské mysli i poznatky o jazykové struktuře češtiny a dalších zkoumaných jazyků na různých rovinách jazykového plánu a případně v různých stadiích jejich vývoje. Čeština jako kontrastivně osvětlené pozadí je důležitým specifickým rysem pro lingvistické bádání na FF UK (a to v oblasti základního i aplikovaného výzkumu) a málokde jak v mezinárodním, tak i v národním měřítku se může jeho potenciál využít v takovém rozsahu jako právě v navrhovaném projektu.

Kromě základního výzkumu lze očekávat i **rozvoj četných odvětví aplikovaného výzkumu**, zejména v souvislosti s řečovými technologiemi. Poznatky o systematické povaze spontánní řeči mohou napomoci vyšší úspěšnosti systémů automatického rozpoznávání řeči: rozpoznávací úspěšnost u spontánní řeči totiž stále výrazně zaostává ve srovnání s relativně pečlivou mluvou a lingvisticko-fonetický vstup se právě v oblasti nedbalého či náznakového mluvního stylu jeví jako nutnost. Poznatky v oblasti kontextové variability řeči mohou napomoci i vyšší přirozenosti syntetické řeči založené na výběru jednotek z korpusu. Zkoumání regionálně a socioekonomicky podmíněné variability řečového a jazykového chování je klíčové pro oblast identifikace mluvčího ve forenzně fonetickém kontextu. Aplikovatelným výzkumem je i oblast

jazykového managementu, kde výsledky zkoumání mohou přispět k formulování strategických návrhů (*policy suggestions*) například v otázkách migrace.

(2) Druhou oblastí je **diachronní analýza jazykových jevů doložených v autentickém historickém materiálu**, na nichž je možné zkoumat, jaké typy struktur jsou či nejsou náchylné ke změnám, proč, jaké vnější (tj. nejazykové) faktory k jazykovým změnám přispívají a jakými kognitivními a komunikačními principy lze jazykovou evoluci vysvětlit.

Historická a srovnávací jazykověda byla jednou z prvních disciplín, které předurčily vývoj lingvistiky, a stála u zrodu mnoha metodologických premis především v 19. a na počátku 20. století. Poté se pozornost soustředila spíše na synchronní zkoumání aktuálních jazykových systémů, v dnešní době se bádání založené na pochopení vývoje, opírající se o diachronní data, opět vrací do hlavního proudu lingvistického výzkumu, protože zejména kognitivně orientované teoretické přístupy přinášejí důkazy, že toto pochopení je nezbytné pro výklad dynamického a permanentně proměnlivého systému, jakým přirozený jazyk je.

Z tohoto pohledu existuje několik základních oblastí, které jsou pro současnou lingvistiku zásadní. Jednou z nejdůležitějších je **pochopení jazykové změny a faktorů, které k ní vedou**, což představuje ústřední bod výkladu v několika lingvistických disciplínách, od samotné historické a srovnávací jazykovědy k sociolingvistice. Podstatnou složkou je **dynamický pohled na struktury jazykových systémů**, jejich odolnost či naopak nestabilita, otázky spojené s potenciálem změny v různých částech jazykových systémů. Pro chápání těchto změn je důležitým nástrojem též **rekonstrukce jazykového vývoje**, a to v různých stupních: jak rekonstrukce k prajazyku (např. indoevropštině či semitštině), tak i rekonstrukce v rámci některé jazykové větve (např. v rámci slovanských jazyků).

Důvody proměn části či celého systému mohou být vnitřní i vnější. V tomto ohledu nabývají též důležitosti **otázky jazykového kontaktu** a jazykové formy z kontaktu vzniklé, migrace populací a s tím spojené společenské procesy. Všechny tyto faktory mohou najít svůj odraz v jazykovém vývoji a mohou osvětlit jak konvergentní, tak i divergentní tendence či otázky vzniku dominantních forem či zániku forem minoritních, otázky tendence k symetričnosti či naopak nárůstu entropie v systému.

Diachronní zkoumání a jazyková rekonstrukce má svou důležitost též v **otázkách spojených s kulturním vývojem jednotlivých společenství** a promítá se do rekonstrukce těch částí (především duchovní) kultury, pro které nemáme k dispozici psané doklady (např. panteon starých Indoevropanů či přehled výrobních nástrojů daného společenství). Může též jít o popis jazykové situace v určitém historicky a geograficky definovaném prostoru. V tomto ohledu má tento typ výzkumu významné interdisciplinární dopady. Související problematikou je též chápání jazykové teorie v různých obdobích vývoje. Srovnání pohledů starověkých či středověkých lingvistů s dnešními koncepty může upozornit na důležité aspekty přístupu k jazyku v různých obdobích a jejich důležitosti pro kulturní vývoj lidských společenství obecně.

Dalším interdisciplinárním směrem ve výzkumu založeném na diachronních datech je **otázka vzniku jazyka** jakožto jedinečného znaku a prostředku vývoje lidstva. Jde o jednu ze zásadních otázek pro chápání lidského druhu, která zároveň představuje jednu z největších výzev současného lingvistického výzkumu. Zejména s bádáním v této diachronní oblasti úzce souvisí potřeba najít adekvátní teoretický rámec, který by se systematicky vypořádal s inherentní

variabilností jazyka. Zde se bude navržený program opírat zejména o teoreticko-metodologické podloží vycházející z gramatikalizační teorie, která nabízí silné explikační modely.

Z hlediska metodologického jde o uplatnění celé řady přístupů a jejich kombinování. **Cílem je na prověřených datech nabídnout metodologicky a empiricky dobře podložené závěry.** Základem diachronního pohledu jsou autentická lingvistická data z různých etap vývoje jednotlivých jazyků a srovnávání (především příbuzných) jazykových systémů. Tato data jsou typicky získávána buď čistě filologickou metodou, případně metodami korpusové jazykovědy, a jsou pak různými způsoby analyzována. V zásadě jde o přístupy rozpracované v rámci historické a srovnávací jazykovědy, především otázky vnější a vnitřní rekonstrukce, tedy analýz založených jak na vnějším srovnávání (nacházení vztahů mezi těmito systémy, modelování procesů, kterými došlo k rozrůznění, nebo naopak ke konvergenci těchto systémů a podobně), tak naopak na analýze systému samotného, tj. interní rekonstrukci. Vstupní data jsou různými způsoby ověřována a klasifikována, aby byla minimalizována možnost náhodné shody a aby byly odlišeny vlivy inherentní danému jazyku a vlivy vnější, způsobené např. faktory jazykového kontaktu.

Tento typ výzkumu má na fakultě dlouhou tradici. Silné postavení srovnávací a historické jazykovědy pěstované na pražské fakultě bylo dobře patrné již v 19. století, diachronní a dynamické pohledy byly důležitou součástí tzv. Pražského lingvistického kroužku, důležité součásti vývoje moderní lingvistiky. Byly na fakultě pěstovány i v druhé polovině 20. století a ve významné míře jsou zastoupeny i dnes. Fakulta disponuje širokou škálou odborníků, kteří jsou schopni jazyková data z různých etap vývoje jednotlivých jazyků či data z odlišných jazyků (jak moderních, tak i historických) adekvátním způsobem interpretovat a zasazovat do širších souvislostí. Tito odborníci ve své většině publikují v mezinárodních médiích a mnohdy mají i dobré postavení na mezinárodní vědecké scéně.

Pro zdárné řešení navrženého programu je neméně důležité, že fakulta disponuje přístupem k významným zdrojům jazykových dat. Především jde o korpusy mnoha jazyků, od indoevropských přes semitské a další, a to jak o korpusy staré češtiny, tak o jazyky velké (latina, řečtina, stará angličtina, románské jazyky či němčina nebo arabština), k jazykům menším, ovšem mnohdy významným z hlediska typu jazykových dat. Na fakultě vzniklo či vzniká též několik korpusů starých jazyků (např. chetitština, stará akkadština, ugaritština), jsou k dispozici data od nejstarších doložených fází vývoje jazyků, od jazyků dnes mrtvých až k dnešním jazykovým formám. Řada těchto nástrojů je unikátní i ve světovém měřítku, některé vznikly v mezinárodní spolupráci a v jejich rozvoji bude program dále pokračovat.

(3) Třetí oblast zájmu představuje perspektiva komparativní, široce chápaná, která může jít zároveň napříč oběma hledisky již zmíněnými.

Srovnávací pohled, jenž odráží mnohost jazyků a jazykových společenství, je nedílnou součástí lingvistického výzkumu. Je přítomen v mnoha subdisciplínách a metodologických přístupech lingvistiky, z nichž většina má na FF UK tradici (kontrastivní lingvistika, typologie, lingvistická translologie, studium vícejazyčnosti, korpusová lingvistika). Komparativní perspektiva byla určující pro několik tematických modulů v končícím projektu PRVOUK P10 (kontrastivní výzkum anglické gramatiky, románské jazyky a čeština ve světle paralelních korpusů, srovnávací jazykověda starých orientálních jazyků). Tuto výzkumnou tematiku hodlá předkládaný projekt dále prohlubovat.

Srovnávání jazyků, jazykových společenství i různých vývojových profilů jednak otevírá možnosti pro hlubší poznání konkrétních jazyků či jazykových rodin a jejich vzájemných vztahů a vývoje, jednak poskytuje materiálové podloží pro zkoumání **mezikulturní interakce v multilingvním prostředí**, jejich úskalí i možností dorozumění. Jde tedy na jedné straně o výzkum zaměřený na rekonstrukci starších stadií jazyka a o typologické zkoumání jazykové různosti a na straně druhé o jevy související obecně s funkční rozvrstveností jazyka, včetně různých variet či dialektů, s komunikačními technologiemi, multilingvismem a mezikulturní komunikací, včetně specifík studia překladu a tlumočení.

Kontrastivní lingvistický výzkum je dlouhodobě pěstován v rámci mnoha oborů FF UK (anglistika, romanistika, germanistika, slavistika, srovnávací jazykověda starých orientálních jazyků, translatologie ad.). Jde o srovnávání jak cizích jazyků s češtinou, tak cizích jazyků mezi sebou, a to na různých rovinách jazykové stavby (fonetika, sémaziologicky i onomaziologicky pojatá gramatika, lexikologie, stylistika). Tento výzkum může být orientován jak na jazykový systém, tak na jeho použití v komunikaci. Při kontrastivním zkoumání bude kladen důraz na přenos teorií a postupů mezi jednotlivými filologickými tradicemi a dále na smysluplné zapojování přístupů filologických, teoretickolinguistických, sociologických, kognitivních a translatologických.

Významné místo zaujímá v rámci kontrastivního výzkumu **srovnávací studium slovanských jazyků**, jež mají vzhledem k češtině specifické postavení (částečná srozumitelnost, kulturní blízkost, pasivní česko-slovenský bilingvismus, aktuální trendy v migraci). Konkrétní témata výzkumu budou zahrnovat mj. gramatickou a lexikální konvergenci a divergenci jazyků slovanského a středoevropského areálu v diachronním a synchronním pohledu, fenomén vzájemné srozumitelnosti slovanských jazyků (se zaměřením na jazyky EU) a současnou situaci a specifika menšinových jazyků ve slovanském a středoevropském prostoru. Ve středu zájmu bude výzkum struktury a fungování jazyků v mezikulturní komunikaci a dále v podmínkách jazykového kontaktu uvnitř České republiky, jež se přes deklarovanou jazykovou jednodušnost stává stále více mnohojazyčným územím.

To, že **vícejazyčnost** není přes svou reálnou přítomnost v ČR společensky a politicky dostatečně uznávána, se projevuje i v nedostatečné vědecké reflexi tohoto problému. Otázky multilingvismu, zejména jeho sociální aspekty v souvislosti s migrací a adaptací migrantů na nová sociální prostředí, jsou ale stále rozšířenějším tématem ve světové sociolingvistice a představují významnou součást srovnávacího pohledu na fungování jazyka. Teoretický rámec jazykového managementu zde umožňuje analýzu jak na úrovni jednajících individuí, tak na úrovni institucí.

Významnou oblastí kontrastivního výzkumu mezikulturní komunikace je dále **translatologie**: navrhované tematické okruhy výzkumu odpovídají soudobým tendencím translatologického bádání v oblasti neliterárního překladu a tlumočení a kladou důraz na specifika středně velké kultury zaměřené na překlad (*translation-oriented culture*). Překlad a tlumočení budou uvažovány na pozadí měnících se společenských potřeb (migrace, globalizace, evropská integrace, počítačem podepřený překlad, strojový překlad); zvláštní pozornost budeme věnovat současným socio-translatologickým fenoménům, jako je role angličtiny jako *lingua franca*, laický překlad, komunitní tlumočení, překladovost jako významný rys současné kultury, dynamika postojů k překladu do nematěřského jazyka či nové technologie v procesu tlumočení.

Jedním z aspektů srovnávací lingvistiky je též studium **interferencí u nerodilých mluvčích**, jež nabízejí nekonvenční vhléd do struktury jazyka a zároveň jsou materiálem pro didakticky

orientovanou analýzu. Na tuto tematiku dále navazuje **lexikologický a lexikografický výzkum**. Bude zkoumána a lexikograficky zpracovávána zejména odborná slovní zásoba vybraných humanitních a přírodních věd.

Nepostradatelným prostředkem pro naplnění uvedených výzkumných cílů jsou **korpusové nástroje** (vícejazyčný paralelní korpus InterCorp, rozvíjený v Ústavu českého národního korpusu ve spolupráci s několika filologickými pracovišti FF UK, vznikající *learner corpora* zaměřené na jazykové interference), terminologické databáze a další lexikální informační zdroje ve formě speciálních online databází, o které se projekt může opírat a jež bude dále rozšiřovat a zkvalitňovat.

(4) Čtvrtá oblast se zaměřuje na otázky spojené s osvojením, předáváním a rozpadem jazyka.

Těžištěm oblasti je komplexní výzkum **vývoje jazykové a komunikační kompetence**, a to v plném jejím rozsahu a v širokém kontextu různých komunikačních situací a různých prostředí. Zvláštní pozornost je přitom věnována současným specifickým jazykům ve střeoevropském, popř. ve slovanském prostoru a jako centrální se jeví výzkum vztahující se k jazyku českému, a to jak jako jazyku rodnému, tak jazyku druhému či cizímu.

U **osvojení** a předávání jazyka se počítá se studiem procesů nabývání a rozvoje jazyka (ať už jazyka rodného či cizího) v dětství, ale i v dospělosti, v různých komunikačních situacích, včetně komunikace pedagogické a výuky a včetně případných poruch, variability a možných intervenujících faktorů. U **rozpadu jazyka** jde o studium jazykové atrice u jazykových menšin (týká se např. jak studia menšin žijících v České republice, tak studia českého jazyka u krajanů žijících v zahraničí), popř. o zkoumání rozpadu jazyka u získaných neurogenických poruch komunikace (např. u seniorů). Řada z těchto témat souvisí též s problematikou bilingvismu či multilingvismu, a to individuálního i skupinového, a s aktuálními otázkami integrace či asimilace.

Nezbytnou součástí podobně zaměřených výzkumů je vývoj a budování unikátních badatelských nástrojů, které jsou pro takový výzkum nezbytné a mezi něž se řadí zvláště, ale ne pouze, speciální (akviziční a atriční) jazykové korpusy, metodiky sběru dat a metadat, **nástroje pro zpracování nestandardních jazykových dat** a metody jejich vytěžování. Pro rozvoj oboru je třeba v dlouhodobé perspektivě dále pracovat mj. na sběru materiálu a budování korpusů komunikace předškolních a školních dětí v různých komunikačních situacích, komunikace krajanů žijících v zahraničí, komunikace nerodilých mluvčích či např. mluvčích trpících různými poruchami. Skutečnost, že vytváření podobných databází a korpusů je vždy velmi náročné pracovní, časově i finančně, je však i rizikovým faktorem této oblasti – podoba, rozsah a kvalita prováděného výzkumu je vždy ovlivněna tím, nakolik je možné podpořit sběr a zpracování potřebného materiálu.

Navrhovaná čtvrtá oblast programu PROGRES rozvíjí modul *Osvojení a vývoj jazykové a komunikační kompetence vybraných komunit České republiky* předcházejícího programu PRVOUK P10. Zatímco daný modul programu PRVOUK P10 začínal novodobý výzkum mnoha témat v českém kontextu v podstatě od začátku, v současnosti lze na řadu kvalitních aktivit uskutečňovaných v jeho rámci s úspěchem navázat a zároveň je možné dosavadní výzkum obohatit a ve slabších oblastech zlepšit. K významným a dále využitelným výsledkům patří řada metodik sběru a zpracování dat a nástrojů analýzy (např. chybová anotace žákovských korpusů) a úspěšné rozvinutí práce na důležitých souvisejících korpusech, a to i v mezinárodní

spolupráci. V nadcházejícím období je potřeba se snažit v těchto aktivitách pokračovat (přerušeni řady z nich by bylo velmi nešťastné, zejména u dlouhodobých projektů) a usilovat o jejich další systematizaci.

Očekávané výstupy výzkumu i plánované badatelské nástroje jsou unikátní a široce využitelné nejen v národním, ale i světovém měřítku a nabízejí četné společensky významné aplikace. V rámci České republiky jde stále o výzkum jedinečný, z hlediska mezinárodního jsou obohacující např. poznatky související s faktem, že čeština je vysoce flektivní jazyk a je specifická z důvodů středoevropského postavení České republiky a její historie. Vzhledem k teoretickému zázemí zapojených badatelů je možné očekávat i mezinárodní přínos v oblasti metodologie podobných výzkumů, jedinečná je zejména možnost kritického spojení domácí tradice funkčně-strukturálního přístupu k jazyku s přístupem kognitivnělingvistickým, metodami korpusové lingvistiky, sociolingvistiky a psycholingvistiky (k výzkumu lze využít i laboratoř LABELS, společné pracoviště FF UK a PSÚ AV ČR). Výzkumná témata mají rovněž **velký potenciál aplikační**, a to jak v oblasti výuky dětí i dospělých (např. vytváření didaktických pomůcek a pomůcek pro akvizici, organizace a metodické zásady výuky češtiny jako cizího jazyka aj.), tak v oblasti terapie případných poruch. Oblast je přínosná i pro výuku na UK, zejména v doktorském studiu a v rozvoji oborů, jako je didaktika konkrétního jazyka či edukační lingvistika, a pro spolupráci ústavů v rámci FF UK.

Při dostatečné a dostatečně dlouhodobé podpoře má navrhovaná výzkumná oblast potenciál vytvořit na FF UK v českém kontextu jedinečné centrum lingvisticky založeného výzkumu zaměřeného na osvojování a ztrátu jazyka.

Na programu se podílejí akademičtí pracovníci ze 14 kateder a ústavů (FÚ, KJBS, KSES, LING, ÚAJD, ÚBVA, ÚČJTK, ÚGS, ÚJKN, ÚRS, ÚŘLS, ÚSJ, ÚTRL, ÚVES).

Návaznost na PRVOUK P10

Navrhovaný program volně navazuje na *PRVOUK P10 – Lingvistika*. Pojítkem je jak obsahová souvislost, tak participace některých řešitelů PRVOUKu, zároveň ale hranice PRVOUKu v mnoha ohledech překračuje a rozšiřuje:

(i) Program je zřetelněji strukturován do jasně definovaných výzkumných oblastí, jež ještě prohloubí mezioborovou spolupráci mezi akademiky z různých pracovišť FF UK. Čtyři hlavní výzkumné oblasti zahrnují z obsahového hlediska většinu modulů, které byly součástí dosavadního PRVOUKu P10 (angličtina a románské jazyky ve světle jazykových korpusů, jazykový management, čeština zkoumaná z nejrůznějších hledisek, osvojování a vývoj jazykové a komunikační kompetence apod.), jejich promyšleným propojením napříč obory ale vytváří základ pro (a) mezioborovou spolupráci; (b) využití metodologické základny (lingvistická metodologie, metodologie jazykových korpusů), která se v posledních letech na FF UK vytvořila a je významná i z mezinárodního hlediska; (c) pomoc již etablovaných, silných oborů těm oborům, které se teprve rozvíjejí.

(ii) Program se orientuje na témata, která jsou stěžejní v současné lingvistice (analýza spontánní řeči, ukotvení v lingvistické teorii, důraz na empirismus, využívání autentického jazykového materiálu atd.). Je také propojen s projektem *Jazyk a lidská mysl: kde se berou naše dorozumívací schopnosti* (hlavní řešitelka doc. Mirjam Friedová), tj. s výzkumem, který patří mezi klíčové profilové oblasti UK. Obsahové pojetí představuje mj. zájem o proměnlivost jazyka, jazykových kategorií a jazykových systémů (obecně řečeno zájem o diachronní a

variační lingvistiku), zájem o kognitivně orientované lingvistické teorie a důsledné využívání korpusového jazykového materiálu.

(iii) Nová strukturace programu a širší mezioborový charakter umožňuje věnovat pozornost též tématům, která nebyla součástí dosavadního PRVOUKu P10, přestože jsou na FF UK rozvíjena, jsou v souladu s moderními trendy v lingvistice a skrývají v sobě výzkumný potenciál (translatologický rozměr výzkumu jazyka).

(iv) Kritické zhodnocení výsledků dosavadního PRVOUKu P10, možnosti fakultních pracovišť věnujících se lingvistice a přihlídnutí k relevantním trendům v oboru vedlo k tomu, že součástí navrhovaného projektu již nejsou některé z modulů PRVOUKu P10. Jde o moduly *Romové v synchronní a diachronní perspektivě* a *Jazyky v komunikaci neslyšících: český znakový jazyk a čeština*. V zaměření romistických výzkumů na FF UK má lingvistika zcela okrajové postavení a setrvání romistiky ve výlučně lingvisticky koncipovaném projektu by bylo nesmyslné. Obor zaměřený na znakový jazyk se na fakultě dobře rozvíjí, dosavadní výsledky však nemají dostatečně teoretický lingvistický rozměr na to, aby mohl být do projektu zařazen; výzkum znakového jazyka nicméně zůstává desideratem do budoucna, a pokud se vytvoří personální badatelská základna, je v budoucnu možné začlenit výzkum znakového jazyka do projektu i jako samostatnou výzkumnou oblast.

Kritické zhodnocení postavení vědní oblasti na UK v národním a zejména mezinárodním kontextu na konci řešení PRVOUKu P10

Lingvistika má na FF UK dlouhou, výraznou a v některých dílčích oblastech mezinárodně uznávanou tradici. Zvláště to platí o oborech, jako je jazyková typologie, sociologie jazyka a nověji korpusová lingvistika. Silné postavení má v mezinárodním kontextu pochopitelně bohemistika, tradičně rozvíjená kontrastivní jazykověda (srovnávací studium více jazyků) dostala silný metodologický impuls se vznikem paralelních a srovnatelných jazykových korpusů – existence specifických korpusů vyvíjených na FF UK představuje v mezinárodním měřítku velkou komparativní výhodu. Vzhledem k tradici českého strukturalismu je v mezinárodním kontextu známa též převážně historizující, tradičně, filologicky orientovaná jazykověda. Právě ta ale na některých oborech představuje metodologickou brzdu, protože není z mezinárodního hlediska progresivní. Některým lingvistickým oborům tak chybí teoretický rozměr, který by držel krok se současným teoretickým myšlením a metodologickými postupy určujícími směr na mezinárodním poli. V tomto smyslu lze pozorovat rozdíly i ve výsledcích, kterých dosáhl dosavadní PRVOUK P10 – vedle výsledků, které drží krok se světovým vývojem (např. korpusově orientované studie), nalezneme i takové, které mají význam jen lokální. S tímto problémem souvisí logicky problém další, totiž zapojení do mezinárodního výzkumu: jen výzkum, který odpovídá světovým trendům, může vést k mezinárodní spolupráci. V tomto smyslu PRVOUK P10 sice vedl k některým zajímavým mezinárodním projektům, nicméně v nedostatečné míře.

V rámci PRVOUK P10 vznikla řada přínosných publikací, a to včetně monografií, v dalším programu by ovšem bylo vhodné podporovat více publikační aktivity zahraniční a cizojazyčné a také povzbuzovat k práci na aplikacích výsledků (např. v didaktice, ale i jinde). Výhodou a zároveň jistým limitem dosavadních výzkumů je pestrost zkoumaných témat i užitých metodologií, která však může vést i k roztržitosti – v nadcházejícím období je žádoucí jednak zaplnit další dosud neprozkoumaná místa zvolených výzkumných oblastí, ale zároveň pracovat i na vhodné integraci témat a/nebo metod tam, kde to bude přínosné.

Návrh klíčových kroků pro kvalitativní zlepšení tohoto postavení v horizontu doby uskutečňování programu

Nejdůležitějším cílem projektu, jehož splnění povede k zlepšení postavení vědní oblasti lingvistika na UK, je rozšíření teoretických a metodologických postupů, které určují směr výzkumu na mezinárodním poli, na všechna lingvistická pracoviště FF UK a následné posílení špičkové mezinárodní spolupráce, zahrnující též publikování výsledků v zahraničí. Klíčovými dílčími kroky k dosažení tohoto cíle jsou:

- lepší spolupráce napříč obory a pracovišti (proto projekt zahrnuje 14 pracovišť, zároveň je ale strukturován dle témat, nikoli dle pracovišť);
- formulování společných výzkumných otázek tak, aby (i) byly v souladu s moderními teoretickými a metodologickými trendy v oboru, (ii) motivovaly dosud méně progresivní pracoviště/akademiky ke změně návyků, (iii) vytvářely předpoklady pro mezinárodní spolupráci;
- využívání společných kolokvií/seminářů/workshopů, garantujících (i) výše popsanou teoretickou a metodologickou koncepci a (ii) vzájemnou informovanost přirozených dílčích pracovních týmů;
- zásadní důraz na zahraniční/cizojazyčné publikace;
- pokud to finanční situace dovolí, návštěvy předních zahraničních odborníků;
- rozvíjení stávající mezinárodní spolupráce a vytváření nových vazeb;
- podpora zapojování doktorandů do výzkumu cestou speciálních kolokvií, workshopů apod. a také mezioborovou spoluprací; seniorní členové týmu budou mentory doktorandů – pro budoucnost každého ze zapojených oborů je zásadní, aby disponoval nadanými mladými badateli a aby jim poskytoval dostatek prostoru pro realizaci jejich potenciálu.

Harmonogram projektu

Vzhledem ke komplexnosti projektu a velikosti a mnohooborovosti řešitelského týmu lze **harmonogram jednotlivých aktivit** a tím i harmonogram kroků směřujících k zlepšení postavení oboru lingvistika po dobu trvání projektu stanovit jen rámcově (uskutečnění některých z nich je navíc vázáno na finanční možnosti projektu):

- minimálně jeden lingvisticky zaměřený workshop či konference ročně (s důrazem na mezioborovou spolupráci, tj. přednostně budou organizovány akce přesahující rámec jednoho oboru);
- minimálně jedno doktorandské kolokvium ročně (opět s důrazem na mezioborovost: cílem bude setkávání doktorandů z různých lingvisticky zaměřených oborů)
- pravidelná publikační aktivita všech účastníků projektu; jednoznačně bude preferováno publikování v cizích jazycích, a to v časopisech obsažených v mezinárodních databázích (většinou zahraničních);

- týmová práce a metodologické zázemí projektu bude vytvářet podmínky pro vznik rozsáhlejších, syntetizujících prací, tj. zejména monografií; důraz bude kladen na jejich publikování v cizích jazycích, ideálně v zahraničí;
- lze předpokládat, že mezioborová spolupráce povede k dalšímu vylepšování stávajících databází a korpusových nástrojů, jimiž fakultní pracoviště disponují, příp. k vytváření databází a korpusů nových (v této oblasti jde do značné míry o pokračování v již existujících aktivitách, protože vývoj korpusových nástrojů je záležitostí víceletou; kvantifikace je proto obtížná);
- v závislosti na finančních možnostech projektu bude v maximální míře podporována aktivní účast členů týmu na mezinárodních oborových konferencích; frekvenci těchto výjezdů nelze bez znalosti finančních možností projektu stanovit;
- v závislosti na finančních možnostech projektu bude v maximální míře podporováno zvaní zahraničních hostů na FF UK; frekvenci těchto návštěv nelze bez znalosti finančních možností projektu stanovit; jako minimální předpoklad se jeví jedna návštěva významného zahraničního odborníka ročně.

Indikátory zlepšení

Z realizace jednotlivých bodů harmonogramu lze vyvodit též indikátory, jež budou dokladem zlepšování postavení oboru lingvistika po dobu trvání projektu:

- každoroční konání minimálně jednoho lingvisticky zaměřeného workshopu či konference;
- každoroční konání minimálně jednoho doktorandského kolokvia;
- vznik společných mezinárodních doktorských programů;
- nárůst počtu doktorandů zapojených do projektu v průběhu jeho trvání;
- nárůst publikací v cizích jazycích (a ideálně v zahraničí) o třetinu;
- nárůst počtu cizojazyčně psaných monografií;
- další rozvoj existujících fakultních lingvistických databází a jazykových korpusů, vývoj nových korpusových nástrojů;
- pravidelná účast členů projektového týmu na zahraničních oborových konferencích (počet účastí bude záviset na finančních možnostech projektu);
- minimálně jedna návštěva významného zahraničního odborníka na FF UK ročně (v závislosti na finančních možnostech projektu).

10) Podklady pro stanovení výše finanční bonifikace programu

Obecná charakteristika zahraniční spolupráce

Stávající mezinárodní spolupráce je vzhledem k zaměření a struktuře projektového týmu velmi rozsáhlá: velká část jeho členů se zabývá lingvistikou cizích jazyků, takže spolupráce s odborníky z příslušné jazykové oblasti je nezbytnou součástí jejich práce. Zahraniční spolupráce týmu je nutně velmi různorodá, protože zahrnuje velké množství jazykových oblastí.

Obecně lze říci, že zahraniční spolupráce je trojího druhu:

- spolupráce vázaná na studium a studijní programy; jejím základním pilířem jsou společné studijní programy (jejich popis viz dále), ale především spolupráce v rámci programu Erasmus+: fakulta má uzavřeny desítky smluv s univerzitami z mnoha zemí zejména anglosaské, románské a slovanské jazykové oblasti, takže dochází nejen k masivní mobilitě studentské (na některých oborech vyjíždějí během studia prakticky všichni studenti), ale i učitelské (časté výukové návštěvy oběma směry se v mnoha případech staly základem pro následnou intenzivní odbornou a vědeckou spolupráci)
- vědecká spolupráce vázaná na konkrétní jazykovou oblast, již se badatel zabývá – členové navrhovaného projektu takto spolupracují s velkým množstvím jednotlivců i institucí z příslušné jazykové oblasti a jejich spolupráce má podobu individuální nebo týmovou (příklady viz dále)
- zapojení badatelů do špičkových mezinárodních („nadnárodních“) organizací a institucí, podíl na práci mezinárodních týmů, účast na špičkových, výběrových mezinárodních konferencích.

Výběr z konkrétních příkladů stávající mezinárodní spolupráce členů předkládaného projektu (v posledních deseti letech)

Společné publikace (výběr)

Ve spolupráci s univerzitou v Helsinkách:

Fried, M. – Östman J. O. – Verschueren J. (eds.) (2010). *Variation and change: pragmatic perspective*. Amsterdam: John Benjamins.

Ve spolupráci s Monash University, Melbourne:

Marriott, Helen – **Nekvapil, J.** (eds.) (2012): Language management approach: Probing the concept of “noting“. [Special issue]. *Journal of Asian Pacific Communication* 22(2).

Ve spolupráci s univerzitou v Manchesteru:

Elšík, V. & Matras, Y (2009). Modals in Romani. In: Björn Hansen & Ferdinand de Haan (eds.), *Modals in the languages of Europe*. Berlin & New York: Mouton de Gruyter, 2009.

Matras, Y., White, Ch. & **Elšík, V.** (2009): The Romani morpho-syntax (RMS) database. In: M. Everaert, S. Musgrave & A. Dimitriadis (eds.), *The use of databases in cross-linguistic studies*. [Empirical Approaches to Language Typology, 41] Berlin & New York: Mouton de Gruyter. 329–362.

Elšík, V. & Matras, Y. (2006). *Markedness and language change: The Romani sample*. [Empirical Approaches to Language Typology, 32.] Berlin & New York: Mouton de Gruyter.

Ve spolupráci s univerzitou v dánském Sønderborgu:

Niebuhr, O. a **Skarnitzl, R.** (Eds.) (2015): *Tackling the Complexity in Speech*. Praha: FF UK

Volín, J. – Weingartová, L. – Niebuhr, O. (2014). Between recognition and resignation – The prosodic forms and communicative functions of the Czech confirmation tag “jasně”. In: *Proceedings of Speech Prosody 7*, 115–119 (SCOPUS)

Volín, J. – Weingartová, L. – Niebuhr, O. (v tisku, pravděpodobně 2016). The prosody of the Czech discourse marker “jasně”: an analysis of forms and functions. *Phonetica*.

Ve spolupráci s Universidad del País Vasco ve španělské Vitorii:

Lecumberri, M. L. G. – Cooke, M. – Cutugno, F. – Giurgiu, M. – Meyer, B. T. – Scharenborg, O. – van Dommelen, W. – **Volín, J.** (2008). The non-native consonant challenge for European languages. In: *Proceedings of Interspeech 2008*, 1781–1784. (WoS)

Bissiri, M. P. – Lecumberri, M. L. – Cooke, M. – **Volín, J.** (2011). The Role of Word-Initial Glottal Stops in Recognizing English Words. In: *Proceedings of Interspeech 2011*, 172–175 (WoS)

Ve spolupráci s Universidad de Granada (Španělsko):

Pamies Bertrán A. – Káloustova O. – Kouznetsov V. B. – Čermák P. – Pazos Bretaña J. M. – Romera Barrios L. (2015). *Diccionario Multilingüe de Fonética y Fonología en Siete Lenguas*. Amazon.

Ve spolupráci s univerzitou v Nancy:

Chovanová, I. – Štichauer, P. (2014): Possessive compounds in Slavic and the Principle of Integrated Meronymy, In: Franz Rainer – Francesco Gardani – Hans Christian Luschützky – Wolfgang U. Dressler (eds.), *Morphology and Meaning: Selected papers from the 15th International Morphology Meeting*, Vienna, February 2012, s. 141–152.

Ve spolupráci s Uniwersytet Warszawski, Polsko:

Falkowska, M. – Waszakowa, K. (eds.) (2015): *Pojęcia zapisane w języku*. Warszawa: Wydział polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. (za FF UK I. Vaňková, J. Rejzek, L. Saicová Římalová)
Grzegorzczkova, R. – Waszakowa, K. (eds.) (2008): *Pojęcie – Słowo – Tekst*. Warszawa: Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego. (mj. I. Vaňková, L. Saicová Římalová)

Spolupráce s univerzitou v Aténách:

Georgios Mikros – J. Milička (2014): Distribution of the Menzerath's law on the syllable level in Greek texts. In: Gabriel Altmann – Radek Čech - Ján Mačutek - Ludmila Uhlířová (eds): *Empirical Approaches to Text and Language Analysis*. RAM-Verlag, Lüdenscheid.

Jiří Levý: *The Art of Translation* (John Benjamins, 2011), překladatel Patrick Corness, editorka a autorka předmluvy: Z. Jettmarová (anglický překlad knihy)

Юлиане Бестерс-Дилгер, Гана Гладкова (ред.). 2016. Усвоение второго языка в сложном языковом окружении: как носители русского языка усваивают литературные и нелитературные разновидности немецкого и чешского языков. Praha: FF UK

G. Giannakis and al. (eds.) (2014): *The Encyclopedia of Ancient Greek Language and Linguistics*. Leiden/Boston: Brill, vol. 1-2 (D. Muchnová - autorka několika hesel).

Společné projekty

(Spolu)organizace konferencí (výběr):

- mezinárodní konference ICAME (anglická korpusová lingvistika), jaro 2017 v Praze
- mezinárodní konference *Hittite and Hrozny: The First Hundred Years* (listopad 2015, Praha)
- mezinárodní konference *English Pronunciation: Issues & Practices* (EPIP) (květen 2015, Praha)
- 22. česko-německý workshopu o řečové komunikaci (září 2014, Praha)
- od 2014 pravidelné konference *International Interdisciplinary Conference on Ancient Languages and Cultures*
- pravidelné konání *Česko-polská a Polsko-česká konference* (s varšavskou univerzitou)
- recenzovaný workshosp *Ethical datives and related constructions*, 2011. Logroño, Španělsko (M. Fried)
- recenzovaná konference *Sots-speak: regimes of language under socialism*, 2011, Princeton, USA (M. Fried).
- mezinárodní konference *Sixth International Construction Grammar Conference*, 2010 (ICCG-6, <http://www.constructiongrammar.org/iccg6/>), (M. Fried)
- mezinárodní konference SCLA (Slavic Cognitive Linguistics Association) v Praze, 2009

Společné projekty a granty (výběr)

- *Chaucer in Bohemia* (spolu s University of Kent in Canterbury) (2011–2017)
- TRALIMA (Translation, Literature and Audiovisual Media), Univerzita ve Vitorii, Španělsko (http://www.ehu.eus/tralima/componentes_eng.php) (2014–2015, prof. Králová)
- *Contrastive Interlanguage Analysis: Fluency in the spoken English of learners and native speakers* (grant tchajwanské vlády, dr. Gráf)
- korpus LINDSEI (ve spolupráci s Université catholique de Louvain: UCL, a Justus-Liebig-Universität Gießen)
- *Bosworth-Toller online* (O. Tichý)
- *Corpus of Old English Lemmatization, COEL* (se 6 zahraničními partnery, J. Čermák, O. Tichý).

„English in Europe. Opportunity or Threat?“ The Leverhulme Trust Project, 2012–2014, člen sítě pěti evropských univerzit

- CDLI (Cuneiform Database Library Initiative) (od 2014)

- *Sound To Sense* v rámci Marie Curie Research Training Networks (projekt pod vedením University of Cambridge) (2007-2011)

- LINEE – “Languages in a Network of European Excellence”. Výzkumný projekt typu Network of Excellence 6. rámcového programu Evropské komise, 2006–2010.

- DILING – “Dimensions of Linguistic Otherness: Prospects of Maintenance and Revitalization of Minority Languages within the New Europe”. Projekt SSA (Specific Support Action) 6. rámcového programu Evropské komise, 2006–2008.

- Projekt *Lexikální databáze romštiny* (V. Elšík), ve spolupráci s University of Manchester, Universität Graz, Aarhus Universitet. (<http://romani.kfunigraz.ac.at/romlex/index.xml>)

- databáze TITUS (*Thesaurus Indogermanischer Text- und Sprachmaterialien*; <http://titus.uni-frankfurt.de/indexe.htm>) (s Johann Wolfgang Goethe-Universität ve Frankfurtu)

- *Językowo-kulturowy obraz świata Słowian i ich sąsiadów na tle porównawczym EUROJOS* – (I. Vaňková)

Dlouhodobé pobyty akademických a vědeckých pracovníků a studentů doktorských studijních programů, kteří se podílejí na uskutečňování programu, na zahraničních vědeckých institucích

Velké množství dlouhodobých i krátkodobých pobytů na zahraničních univerzitách, často recipročních, např. Univerzita v Lodži (2016-17, J. Volín); Vídeň (AKTION, 2016, A. Andrlová Fidlerová); Universita v Amsterdamu (2015-16, M. Ctibor); Universidade Federal do Rio Grande do Norte, Natal, Brazílie (2015, M. Fried); Philipps-Universität Marburg (2015, R. Kim); Friedrich-Schiller-Universität Jena (2014, R. Lipp); Ludwig-Maximilians-Universität München (2014, R. Kim); Friedrich-Schiller-Universität Jena (2014, R. Kim); Univerzita v Tartu (2012, M. Fried); Institute of Lithuanian language, Litva (2010, M. Fried); univerzita v Tübingen (2009-2010, Fr. Martínek); Universita v Regensburgu (2009, M. Fried); Universita v Helsinkách (2008, M. Fried)

Dlouhodobé pobyty zahraničních vědeckých pracovníků na pracovišti fakulty (VŠ ústavu) zapojeném do programu

Velké množství dlouhodobých i krátkodobých pobytů zahraničních odborníků na lingvistických pracovištích FFUK, např.

Dr. Magda Zajac (Univerzita v Lodži v Polsku, ZS 2016/2017); dr. Nicola Hömke (Universität Potsdam, ZS 2015/2016); Dr. Florian Siegel (University of Helsinki) – LS 2014/2015, LS 2015/2016); prof. Martin Maiden (University of Oxford, UK, duben 2015); Prof. Masako Ueda Fidler (Brown University, USA, ZS 2012/2013); doc. Olga Spevak (Université de Toulouse 2, LS 2012/2013); cyklus *Přednášky zahraničních profesorů* (2013, v rámci projektu ESF/OPPA vystoupili vždy se 2 až 3 přednáškami K. Fischer, R. van Trijp, S. Stoll, B. Bickel, L. Milroy, A. Verhagen, P. Trudgill, S. Newerkla, B. Forchtner, D. Divjak, S. Bordial)

Společné studijní programy

Mezinárodní bakalářský studijní obor s dvojím diplomem (Double Degree): Mezikulturní komunikace čeština – němčina (spolu s univerzitou v Lipsku, Německo)

Na lingvistických doktorských programech doktoráty s dvojím vedením: na oboru Románské jazyky (co-tutelle s Università per gli stranieri di Perugia, Itálie, s univerzitou Paris-Diderot, Francie), od roku 2018 program Acquisition of L2 Phonology (co-tutelle s univerzitou v Lodži)

Další vědecko-výzkumné aktivity

Odborníci z týmu předkládaného projektu působí v mezinárodních vědeckých časopisech jako editoři nebo členové redakčních rad (např. J. Králová - *Mutatis mutandis*, SCOPUS; J. Volín – *Phonetica*, 2007-2012; R. Kim - *Indo-European Linguistics*, P. Zemánek - *Journal of Arabic and Islamic Studies*, Brill; M. Fried - *Cognitive Linguistics*, Mouton de Gruyter, WoS, IF 1.527; M. Fried – *Constructions and Frames*, John Benjamins, SCOPUS); M. Fried, 2011-dosud: členka redakční rady *Brill's Studies in Historical Linguistics*, Brill; M. Fried *Constructional approaches to language*, John Benjamins).

Na lingvistických pracovištích FF UK se vydávají cizojazyčné časopisy obsažené v mezinárodních databázích, v jejichž redakčních radách působí význační zahraniční odborníci. Členové předkládaného týmu jsou členy různých mezinárodních odborných asociací.

**11) Předpokládaný procentuální podíl finančních prostředků alokovaných jednotlivými participujícími fakultami (VŠ ústavy) v prvním roce uskutečňování Programu a přibližný výhled na další čtyři roky
FF UK 100 %.**

12) Údaje o projednání přihlášky programu vědeckými radami všech fakult (VŠ ústavů) UK, na nichž má být program uskutečňován

Fakulta (VŠ ústav)	Datum projednání přihlášky vědeckou radou fakulty (VŠ ústavu)	Výsledek projednání přihlášky vědeckou radou fakulty (VŠ ústavu)
FF UK	29. 9. 2016	

13) Datum a podpis koordinátora:

14) Podpisy děkanů (ředitelů) všech fakult (jiných součástí) UK, na kterých má být program uskutečňován

Fakulta (VŠ ústav)	Jméno, příjmení, tituly děkana/ředitele	Datum a podpis děkana/ředitele
FF UK	doc. Mirjam Fried	